

ОЦІНКА ПОЗИЦІЙ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

***Анотація.** Проведено аналіз показників, які характеризують інноваційну діяльність, що дає змогу виявити основні бар'єри для розвитку інновацій в Україні. Розглянуто розвиток інноваційної інфраструктури як складової інноваційної системи. Визначено пріоритетні напрямки щодо розвитку інноваційної інфраструктури з використанням механізмів функціонування технологічних та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інноваційних структур інших типів як елементів високотехнологічної інноваційної економіки.*

***Ключові слова:** інноваційна діяльність, інноваційна інфраструктура*

EVALUATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES POSITIONS AND PRIORITIES FOR INNOVATIVE INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT

***Abstract.** The indicators that characterize innovation activity have been analyzed, identifying the main barriers to innovation development in Ukraine. The development of innovation infrastructure as a component of the innovation system has been considered. Priority areas for developing innovation infrastructure using mechanisms for the functioning of technology and science parks, innovation centers and technology transfer centers, business incubators, and innovation structures of other types as elements of the high-tech innovation economy have been identified.*

***Key words:** innovation activity; innovative infrastructure*

Технополіси, технологічні та наукові парки, інноваційні центри та центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори та інноваційні структури інших типів відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності інноваційної діяльності. Інструменти та механізми регулювання інноваційної діяльності, формування інноваційної системи є складовими державної інноваційної політики. У Концепції розвитку національної інноваційної системи, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 680-р, визначено, що технополіси, технологічні та наукові парки, інноваційні центри та центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори та інноваційні структури інших типів є складовими підсистемами інноваційної інфраструктури національної інноваційної системи [1].

Згідно вищезгаданої Концепції, однією з причин зниження рівню технологічного та інноваційного потенціалу національної економіки є нерозвинута інноваційна інфраструктура. Там же визначено основні завдання щодо розвитку національної інноваційної системи та шляхи їх вирішення у напрямі розвитку інноваційної інфраструктури, зокрема: забезпечення розвитку системи фінансово-кредитної підтримки реалізації конкурентоспроможних науково-технічних та інноваційних програм і проєктів; забезпечення розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури; створення умов для трансферу технологій.

Слід звернути особливу увагу на те, що Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р, серед основних бар'єрів для розвитку інновацій в Україні визначає недосконалість інституцій, зокрема політичного, регуляторного та бізнес-середовища та слабо розвинуту інфраструктуру, у тому числі інноваційну, оскільки залишаються на низькому рівні показники валового нагромадження капіталу у відсотках до валового внутрішнього продукту, показники екологічної стійкості, доступності використання інформаційних та комунікаційних технологій у поєднанні з організаційними змінами та застосуванням нових навичок у державному управлінні для впровадження державних послуг та демократичних процесів [2].

За даними Держстату, у 2020 році порівняно з 2019 роком поліпшилася переважна кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність. Проте, фіксується й певна негативна динаміка [3]:

- кількість інноваційно-активних промислових підприємств збільшилась з 782 до 808, також їх кількість зросла на 1,0 відсотки до загальної кількості промислових підприємств;

- кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації збільшилась з 687 до 717, причому кількість тих, підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси зросла з 478 до 532; кількість тих, які впроваджували нову або значно вдосконалену продукцію збільшилась з 336 до 584, водночас, кількість тих, які впроваджували нові види машин, устаткування, приладів, апаратів зменшилась з 137 до 121;

- кількість впроваджених у 2020 році інноваційних видів продукції збільшилась на 89,3 відсотків порівняно з 2019 роком, у тому числі інноваційної продукції, що є новою для ринку – на 65,3 відсотки;

- частка експорту товарів, вироблених підприємствами високо- та середньотехнологічного секторів промисловості в загальному обсязі експорту товарів зменшилась 0,3 відсотки, причому частка працівників, зайнятих на підприємствах, які належать до високо- та середньотехнологічного секторів промисловості, у загальній кількості зайнятих працівників у промисловості також знизилась на 0,1 відсоток;

- частка обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції збільшилась до 1,9 відсотки;

- обсяг фінансування інноваційної діяльності в 2020 році склав 14406,9 млн. гривень, або до 0,41 відсотка валового внутрішнього продукту. Основним джерелом залишаються власні кошти підприємств – 85,3 відсотка загального обсягу фінансування інновацій.

Виправленню ситуації, що склалася, може сприяти перехід до елементів високотехнологічної інноваційної економіки, а державна політика має створювати сприятливі умови для розвитку високотехнологічного виробництва інтелектуальних продуктів, з можливістю їх комерціалізації на внутрішньому та іноземному ринках. Також державна інноваційна політика має створювати сприятливі умови для розвитку науки і технологій на підставах організації партнерських альянсів держави та бізнесу; створювати умови щодо зростання рівня інноваційної активності підприємницького середовища; створювати ефективну інноваційну інфраструктуру; сприяти розвитку територій з високою концентрацією інноваційного потенціалу.

Проте, починаючи з 2002 року було зупинено дію, а потім вилучено із Закону України «Про інноваційну діяльність» положення щодо підтримки інноваційної діяльності. Податковий кодекс України, прийнятий у 2010 році, також не містить положень щодо державної підтримки елементів інноваційної інфраструктури або суб'єктів господарювання, що провадять інноваційну діяльність. З метою активізації інноваційної діяльності постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. № 447 було затверджено Державну цільову економічну програму «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки. В результаті, вона не фінансувалася з державного бюджету, внаслідок чого заходи, передбачені Програмою, не було виконано. Також, заходи, передбачені планом реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 575, не були реалізовані внаслідок недофінансування, відсутності системного підходу та неврахування необхідності залучення широкого кола заінтересованих сторін, а саме бізнесу, громадянського суспільства, наукової спільноти [2].

Реалізація вищезазначеної Стратегії дасть змогу до 2030 року утворити національну інноваційну екосистему й забезпечити розвиток та ефективну взаємодію елементів національної інноваційної екосистеми, яка зможе стати рушієм прискореного економічного зростання, сприятиме впровадженню нових технологічних рішень. Базовим роком для оцінки ефективності її реалізації встановлено 2017 рік. Величини показників базового, поточного років та індикативні показники реалізації Стратегії узагальнено в таблиці 1.

Проведені нами дослідження переконливо показали, що технополіси, технологічні та наукові парки, інноваційні центри та центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори та інноваційні структури відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності інноваційної діяльності країни. Аналіз статистичних даних свідчить про негативну динаміку показників, що характеризують інноваційну діяльність.

Таблиця 1

Показники, що характеризують інноваційну діяльність підприємств

Показники, що характеризують інноваційну діяльність підприємств	2017 рік	2019 рік	2020 рік	Прогноз до 2030 року
Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у валовому внутрішньому продукті, відсотків	0,45	0,43	0,41	3,0
Частка інноваційних підприємств у загальній кількості підприємств, відсотків	16,2	15,8	16,8	не менше 30
Частка експорту товарів, вироблених підприємствами високо- та середньотехнологічного секторів промисловості в загальному обсязі експорту товарів, відсотків	15,4	15,5	15,1	30
Частка працівників, зайнятих на підприємствах, які належать до високо- та середньотехнологічного секторів промисловості, у загальній кількості зайнятих працівників у промисловості, відсотків	21,3	18,1	18,0	29
Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, відсотків	0,7	1,3	1,9	10

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 3]

В Україні сьогодні необхідно вдосконалювати інституції, зокрема політичного, регуляторного та бізнес-середовища, розвивати інфраструктуру, використовувати механізми функціонування технополісів як елементів високотехнологічної інноваційної економіки. Зважаючи на викладене вище та перспективи розвитку інноваційної інфраструктури, даний напрямок розвитку сфери інноваційної діяльності слід розглядати як пріоритетний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція розвитку національної інноваційної системи: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 р. № 680-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80> (дата звернення: 20.12.2021).
2. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: затв. Розпорядженням КМУ від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80> (дата звернення: 20.12.2021).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2021).

Чернявська Ірина Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій та адміністрування, Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське, Україна, e-mail: eov-eco@ukr.net

Марченко Олександр Олександрович, аспірант кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське, Україна

Cheruyavs'ka Iryna M., PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor at Department of Management of Organization and Administration, Dniprovsky State Technical University, Kamianske, e-mail: eov-eco@ukr.net

Marchenko Olexander O., Postgraduate student at Department of Management of Organizations and Administration, Dniprovsky State Technical University, Kamianske